

NÅR KAN DYR TRANSPORTERES?

Veileder om forhold ved næringsmessig transport:

- *når dyr er egnet for transport*
- *hvordan dyr med spesielle behov kan transporteres*
- *hvilke dyr som må skilles fra hverandre under transport*

Foto: Animalia

Veilederen gir hjelp til å vurdere om og hvordan dyr kan transporteres	3
Veilederen gir eksempler og vurderinger.....	3
Hvem har ansvaret?	3
Dyreholderens ansvar	4
Transportørens og dyrebilsjåførens ansvar.....	4
Veterinærens ansvar	4
Når og hvordan kan syke eller skadde dyr transporteres?	5
Dyr som halter og har problemer med å bevege seg.....	5
Noen aktuelle eksempler på årsaker til halthet:.....	6
Dyr som har sår (som bogsår, halesår og «koldbrannjur»)	7
Bogsår på purker	7
Halesår på gris	8
«Koldbrannjur» på ku, sau og geit.....	8
Prolaps (skjede-, livmor- og endetarmsframfall).....	8
Brokk (navlebrokk, lyske- og pungbrokk, bukbrokk).....	8
Vurdering av størrelse på navlebrokk og lyske-/pungbrokk hos gris	8
Bukbrokk (vom-i-skin) hos småfe	9
Storfe med brukket horn og reinsdyr med skadet gevir	9
Andre tilstander og faktorer som kan gjøre et dyr uegnet for transport.....	9
Dyr som nettopp har født eller snart skal føde.....	9
Dyr i laktasjon	9
Blinde dyr.....	10
Når må dyr transporteres adskilt?.....	10
Dyr med horn/gevir	10
Dyr av ulik størrelse eller alder.....	11
Andre nyttige veiledningsdokumenter.....	11

Veilederen gir hjelp til å vurdere om og hvordan dyr kan transporteres

Målet med denne veilederen er at det skal være lettere å vurdere om dyr kan transporteres eller ikke.

Transport av dyr skal foregå på en måte som er til minst mulig belastning for dyrene. Dyr skal kun transporteres hvis de er i en slik tilstand at det er forsvarlig å gjennomføre hele transporten. Dette står i dyrevelferdsloven § 11.

Dyr som er syke eller skadde, viser sykelige forandringer eller er svekket pga. fysiologiske tilstander, er som regel ikke skikket til å transporteres. Dyr med nedsatt allmenntilstand skal ikke transporteres.

Dyr som i liten grad er påvirket av sykdommen eller skaden, kan likevel transporteres dersom transporten ikke vil påføre dyrene ytterligere lidelser. Dette står i forskrift om næringsmessig transport av dyr

Dyreholdere som transporterer egne dyr, står i noen tilfeller friere enn innleide transportører til å vurdere om et dyr er skikket. Dette gjelder transporter som er under 50 km lange, og transporter til og fra beite. Dette betyr for eksempel at en dyreholder kan transportere et høydrektig dyr hjem fra beite dersom dyret faktisk er skikket til det.

Veilederen gir eksempler og vurderinger

I denne veilederen gir Mattilsynet eksempler på

- vanlige tilstander som kan forekomme hos produksjonsdyr, og en vurdering av om dyr med slike tilstander kan transporteres
- tiltak som legger forholdene spesielt til rette for transport når det er nødvendig
- dyr som må skilles fra hverandre under transport

Veilederen beskriver ikke alle tilstander og forhold som kan forekomme. Hvert tilfelle må derfor vurderes for seg.

Hvis man etter en totalvurdering er i tvil om dyret kan transporteres, skal man ikke transportere det.

Veilederen er fastsatt av Mattilsynet i april 2017.

Hvem har ansvaret?

Ingen skal transportere dyr eller la dyr bli transportert under slike forhold at dyrene kan komme til skade eller bli påført unødvendig lidelse.

Dette betyr at alle som er involvert i transport av dyr, er ansvarlige for at dyra blir håndtert på en god måte. Dyreholderen, transportøren og dyrebilsjåføren må samarbeide, og det er naturlig at dere vurderer i fellesskap hvordan en transport som avviker fra det normale, skal håndteres.

Dyreholderens ansvar

Dyreholderen er den personen som har ansvaret for dyret hos avsenderen. Dyreholderen kjenner dyrene best og skal vite hvilke dyr som er syke eller skadde, eller som har vært det i tiden før transporten.

Dyreholderen er ansvarlig for at dyrene som blir levert til transportøren, er friske og egnet til å bli transportert. Dyreholderen skal også gi nødvendige opplysninger og vise dyrene frem for dyrebilsjåføren, før de lastes på bilen, slik at sjåføren kan gjøre en totalvurdering av dyrene, reisetiden, plass på bilen osv. For eksempel er det nødvendig at sjåføren får opplysninger om dyr som er dårlige til beins, men som tilsynelatende går greit fra fjøset til dyrebilen. Et annet eksempel er opplysninger om drektighet, som sjåføren ikke har mulighet til å vurdere uten korrekte opplysninger fra dyreholderen.

Når dyr meldes inn til slakt, skal dyreholderen gi nødvendige opplysninger til slakteriet om forhold som kan påvirke dyrenes egnethet for transport, og særlige behov knyttet til oppstalling på slakteriet. Dette skal gjøres som en del av matkjedeinformasjonen som produsenten skal formidle til slakteriet.

Transportørens og dyrebilsjåførens ansvar

Transportøren er ansvarlig for dyrenes velferd under selve transporten. Dette ansvaret inkluderer å vurdere om det er mulig å ivareta dyrenes velferd under transporten, og å avvise dyr som ikke kan transporteres. Transportøren har også et overordnet ansvar for å sikre at virksomheten drives i tråd med regelverket, og at utstyr, rutiner og sjåførenes kompetanse gjør dette mulig.

Dyrebilsjåføren handler på vegne av transportøren og skal følge transportørens rutiner. Sjåføren har også et selvstendig ansvar for å gjennomføre oppdraget i tråd med kravene i regelverket.

Sjåføren må gjøre en totalvurdering basert på

- opplysninger fra dyreholderen
- de forholdene ved dyret som sjåføren selv kan se
- kunnskap om reiseruten, transporttiden og andre forhold som kan påvirke velferden for dyret

Hvis sjåføren tar med seg dyr til slakteriet som ikke kan stalles opp, men må slaktes umiddelbart, må dette avklares med slakteriet på forhånd. I andre tilfeller kan dyrene stalles opp, men slakteriet må ta særlige hensyn (for eksempel at de stalles opp i egen bing). Dette må også avklares på forhånd. Slakteriet har ansvar for å sikre forsvarlig oppstalling.

Veterinærens ansvar

Hvis det er tvil om et dyr kan transporteres, kan en veterinær vurdere dette. Vurderingen må gjøres samme dag som transporten skal skje. Selv om veterinæren har gitt en vurdering, har både dyreholderen og dyrebilsjåføren et selvstendig ansvar for at dyrets velferd blir ivaretatt.

Veterinæren bør attestere undersøkelsen og vurderingen. Attesten bør inneholde både dato og klokkeslett for undersøkelsen, og en beskrivelse av veterinærens funn og konklusjon. Attesten må følge med dyret under transporten. Det finnes ikke et fast formular for slik attestasjon.

Veterinæren er ansvarlig for å utføre sin praksis på en forsvarlig måte. Hvis en veterinær har gitt råd om transport, er det naturlig at dyreholderen og dyrebilsjåføren følger rådet.

Forutsetningen er at veterinæren får riktige opplysninger om både dyret, sykdomshistorien, og transporten som skal gjennomføres.

Når og hvordan kan syke eller skadde dyr transporteres?

Hovedregelen er at dyr ikke skal transporteres hvis de er syke eller skadde.

Dyr med mindre alvorlig sykdom eller lettere skader kan likevel i noen tilfeller transporteres, så lenge de ikke blir påført ytterligere lidelser som følge av transporten.

Eksempler på tiltak som kan redusere belastningen av transporten:

- Egen bingje på bilen, eller kun små grupper dyr i bingjene. Dyrs flokkatferd kan være et nyttig hjelpemiddel. I stedet for å isolere dyret helt, kan transport sammen med et annet individ som dyret går godt sammen med, være en god løsning.
- Færre dyr i bingen eller bilen slik at dyrene får bedre plass.
- Bruk av ekstra mye strø.
- Planlegging av reiserute for å få kortest mulig transporttid for de mest utsatte dyrene.
- Plassering på bilen, for eksempel ved å unngå å laste dyr med brokk på øvre plan i bilen.

Hvordan dyrene blir påvirket av transporten, avhenger også av for eksempel hvor langt de skal transporteres, veiforholdene og særlige tilpasninger som gjøres. Det er altså nødvendig å vurdere hvert dyr og hver transport for seg. Det kan være forsvarlig å transportere et dyr under noen forhold, men ikke under andre, selv om dyrets tilstand er den samme.

Et viktig spørsmål er også hvor nødvendig det er å transportere syke og skadde dyr. Utsett transporten til dyret er friskt, hvis det er mulig. Hvis det er tvil om transporten er forsvarlig, skal dyret ikke transporteres. For syke og skadde produksjonsdyr er det ikke alltid et alternativ å utsette transport til slakteriet. Hvordan dyret håndteres på slakteriet, kan være en vesentlig faktor i vurderingen av om dyret kan transporteres eller ikke. For eksempel kan noen dyr transporteres forutsatt at de ikke oppstalles på slakteriet, men avlives straks de kommer dit.

I noen tilfeller er det ikke forsvarlig å transportere dyrene uansett hvilke ekstratiltak som blir gjort. Slike dyr må nødslikes eller avlives til destruksjon dersom det ikke er aktuelt å behandle dem.

Dyr skal ikke transporteres inn til slakteri dersom det er åpenbart at dyret ikke kan godkjennes for matproduksjon. Da er det unødvendig å utsette dyret for de påkjenningene transporten medfører.

Under beskriver vi ulike tilstander som er vanlige hos produksjonsdyr, men det er ikke mulig å beskrive alle. Hvert tilfelle må derfor vurderes for seg.

Dyr som halter og har problemer med å bevege seg

Halte dyr og dyr med andre bevegelsesproblemer vil som oftest bli verre under transport. Derfor er det ofte ikke forsvarlig å transportere dyrene selv om de bare har lettere halthet eller ganske små problemer med å bevege seg.

Noen eksempler på vurderinger av halthet (se også tabell med halthetsskala under):

- Dyr skal ikke transporteres hvis de
  - ikke tar støtte på alle fire bein (er 4-5 grader halt på ett eller flere bein)
  - ikke kan reise seg selv
  - har tydelige problemer med å gå
- Hvis dyret er synlig halt, men tar god støtte på foten (althet grad 3), kan det i noen tilfeller transporteres hvis forholdene legges til rette for det. Slik tilrettelegging må innebære transport i eget rom med mulighet for at dyret kan legge seg ned.

Størrelsen på dyret er av betydning. Store dyr (storfe, purker, råner) som er halt eller har problemer med å bevege seg, utsettes for større påkjenninger under transport enn små dyr.

Halthetsskala

Grad	
0	ikke halt
1	althet er så vidt synlig eller ikke alltid synlig
2	althet er så vidt synlig når dyret går, men veldig synlig i raskere gangarter (trav)
3	althet er synlig, men dyret legger god vekt på foten
4	althet er tydelig og konstant synlig i alle gangarter – dyret legger minimal vekt på foten
5	dyret står ikke på beinet, eller viser svært liten vilje/evne til å sette vekt på foten

Det er viktig å vite at det kan være vanskelig å bedømme grad av halthet hvis et dyr halter på mer enn ett bein.

Dyr kan også ha smerter ved bevegelse uten at det fører til halthet. Noen dyr vil i stedet gå med forsiktige bevegelser, gå sakte eller legge seg raskt ned. Derfor er det viktig å ta hensyn til både helhetsinntrykket av dyret og forholdene under transport (for eksempel transportens varighet eller spesiell tilrettelegging under transporten).

Noen aktuelle eksempler på årsaker til halthet:

- Gamle bruddskader – mest aktuelt på småfe og rein

Selv om dyret kommer seg fint frem på tre bein, er det svakere enn normalt. Friske småfe legger seg helst ikke under transport, med mindre det er svært god plass på bilen. Individuer som legger seg fordi de er svake, kan derfor ofte bli tråkket på av de andre dyrene.

Dyr med gamle bruddskader kan vanligvis transporteres hvis de belaster alle fire beina godt (ikke mer enn 3 grader halt), og de transporteres i egen bunge eller i en bunge med bare få dyr som de går godt sammen med.

Det er en betingelse at bruddskaden er avhelet og i seg selv ikke lenger er et problem for dyret, men at haltheten skyldes følger av dette som for eksempel et stivt ledd eller forskjell i lengden på beina.

- Dyr med «svake koder» som går på hasene eller kodene, skal ikke transporteres.
- Dyr med ekstreme misdannelser eller feilbygninger i f.eks. rygg, nakke eller bein skal ikke transporteres.

- Dyr med mindre skavanker kan transporteres dersom det gjøres tiltak for å sikre dyrevelferden.
- Dyr med forvokste klauver som medfører smerter og halthet, må vurderes på samme måte som annen halthet eller bevegelingsproblemer.

Dyr som har sår (som bogsår, halesår og «koldbrannjur»)

Sår må vurderes etter størrelse, alvorlighetsgrad og hvor mye såret har grodd.

Dyr med alvorlige åpne sår skal ikke transporteres. Dette er sår som er smertefulle i seg selv eller ved berøring, f.eks. går inn til bein, muskulatur eller nerverike vev.

I noen tilfeller kan dyr med sår transporteres hvis det gjøres ekstra tiltak for å hindre at såret skubber borti andre dyr eller innredning. Det kan for eksempel bety at dyret må transporteres i egen bunge på dyrebilen. Spesielt er det risiko for at griser gnager på andres åpne sår.

Dyr med mindre og overfladiske sår kan transporteres uten særlige tiltak. Med overfladiske sår menes sår uten stor blødningsfare og som ikke går dypere enn til underhuden. Bogsår og halesår på gris er spesielt omtalt under.

Bogsår på purker

Bogsår graderes slik:

Grad	Kjennetegn	Kan dyret transporteres?
1	<ul style="list-style-type: none"> • skadene er begrenset til overhud • mindre skrap og sår som ikke blør • som oftest under 2 cm i diameter	<ul style="list-style-type: none"> • som oftest
2	<ul style="list-style-type: none"> • går ned til lærhuden med blodårer • blødning eller sårskorpe etter blødning • huden lar seg fortsatt forskyve i forhold til underlaget. • sårene er som oftest ca 2-3 cm i diameter	<ul style="list-style-type: none"> • som oftest
3	<ul style="list-style-type: none"> • såret når ned til underhudsvevet, som består av fett og bindevev, men ikke inn til knokkel • vanligvis hevelse rundt såret og produksjon av granulasjonsvev («grosjøtt») • sårene er gjerne 3-5 cm i diameter	<ul style="list-style-type: none"> • som oftest, hvis dyret får egen bunge på bilen og ekstra mye strø • må ikke transporteres inn til slakteri på en tid på døgnet som medfører at de må oppstalles før slakting
4	<ul style="list-style-type: none"> • skade inn til skulderblad/knokkel, selv om beinet sjelden er blottlagt • ofte mye granulasjonsvev («grosjøtt») og hevelse • ofte virker huden «fastgrodd» til underliggende knokkel • hvis såret er over 5 cm i diameter, er det som regel grad 4 • dette er alvorlige sår, som uten tvil er smertefulle fordi de går inn til bein og nerverikt vev	<ul style="list-style-type: none"> • nei

På Animalia sine nettsider (animalia.no) kan du også finne et faktaark om gradering av bogsår på purker. Faktaarket har gode bilder som illustrerer ulike bogsår, og kan være et nyttig hjelpemiddel for å gradere alvorlighetsgraden på bogsår.

Halesår på gris

Gris med betente halesår skal ikke transporteres.

Tykke, røde, hovne haler er tegn på infeksjon og er ofte smertefulle. Griser med slike haler skal ikke transporteres.

Griser med korte haler uten betente sår eller andre tegn på infeksjon kan transporteres.

«Koldbrannjur» på ku, sau og geit

Dyr med «koldbrannjur» kan transporteres hvis den akutte sykdomstilstanden er over og det ikke lenger renner puss eller væske fra juret. Det må ikke være fare for at juret skades ytterligere på transport, for eksempel fordi jurrester henger langt ned eller blodårer ligger utsatt til for skade.

Prolaps (skjede-, livmor- og endetarmsframfall)

Dyr som har framfall av skjede, livmor eller endetarm som er synlig hele tiden, skal ikke transporteres, fordi den synlige slimhinnen er svært utsatt for skader.

I noen tilfeller har dyr framfall som ikke er synlig hele tiden, feks at det bare er synlig når dyret ligger. I andre tilfeller kan framfall være behandlet ved at skjede- eller endetarmsåpningen er sydd sammen med spesielle bånd eller metallpinner. Hvis dyret og allmenntilstanden ikke er påvirket, og vevet ikke er skadet (for framfall som ikke er behandlet), kan slike dyr som oftest transporteres hvis forholdene legges til rette for det. Dyrene må transporteres i egen bunge på bilen, og det må gjøres tiltak for å sikre at eventuelle bånd eller metallpinner ikke kan hekte seg fast og rive opp sammensyningen. Slaktedyret med slike prolaps må ikke stalles opp på slakteriet, men må slaktes ved ankomst.

Brokk (navlebrokk, lyske- og pungbrokk, bukbrokk)

Brokkets størrelse og utseende, og dyrets allmenntilstand, er avgjørende for vurderingen av om dyret er egnet for transport eller ikke. Griser som viser tegn til å ha smerter eller ubehag som følge av brokket, skal ikke transporteres.

Dyr som har brokk med sår eller skader, skal ikke transporteres. Det er viktig å kontrollere nøye fordi sår på undersiden av brokket eller mellom beina på dyret kan være vanskelig å se når dyret går i flokken.

Dyr med brokk som er så store at de hindrer dyrets bevegelser, skal ikke transporteres. Dyr med brokk som har et smalt feste i forhold til brokkets størrelse, og som dermed beveger seg mye når dyret beveger seg, skal ikke transporteres.

Vurdering av størrelse på navlebrokk og lyske-/pungbrokk hos gris

Slaktegris med brokk som er mindre enn en håndball (ca. 15–20 cm), kan som regel transporteres på vanlig måte. Hvis brokket er større enn dette, kan andre dyr lett trække på det. I verste fall kan det gå hull på brokket slik at tarmene kommer ut. Slike griser kan transporteres i egen bunge dersom brokket ikke er så stort at det hindrer dyrets bevegelser (opp til ca. 30 cm).

Smågris (24– 30 kg) kan som regel transporteres på vanlig måte dersom brokket ikke er større enn ca. størrelsen på en tennisball.

Bukbrokk (vom-i-skinne) hos småfe

Sau med bukbrokk som ikke går dypere ned enn til over hasleddet, kan som regel transporteres.

Slike dyr kan lett bli tråkket på under transport fordi de ikke er like raske med å komme seg på beina. Derfor må dyrene vanligvis transporteres enten i egen bingje eller i en bingje med bare en liten gruppe dyr.

Det er også viktig å ta hensyn til utforming av dyrebilen, inkludert lasteramper og forhold under av- og pålessing. Dersom lasterampen er bratt, er det større fare for at brokket kan subbe nedi rampen og bli skadet, selv om brokket ellers ikke berører bakken eller gulvet. Dette kan gjøre at det kun er forsvarlig å laste dyr med brokk i første etasje på dyrebilen.

Storfe med brukket horn og reinsdyr med skadet gevir

Dyr med brukket horn eller løsnet hornkapsel skal ikke transporteres.

Dyr med skader på geviret, når dette er i full vekst, må vurderes ekstra nøye. Det må uansett gjøres særlige tiltak for å unngå blødninger og for å beskytte geviret mot støt og lignende. For eksempel må dyrene transporteres adskilt fra andre dyr.

Andre tilstander og faktorer som kan gjøre et dyr uegnet for transport

Dyr som nettopp har født eller snart skal føde

Det er ikke tillatt å transportere dyr den første uken etter at de har født.

Det er ikke tillatt å transportere dyr som har mindre enn 10 % igjen av drektigheten. For storfe er dette ca. 4 uker, småfe ca. 15 dager og gris 11–12 dager før fødsel.

En aktuell problemstilling er flytting av rein til sommerbeite. Simlene er høydrektige på denne tiden, og man må vurdere aktuelle løsninger og muligheter i hvert enkelt tilfelle.

Dyr som aborterer (kaster) i siste 10 % av drektighetsperioden, skal ikke transporteres første uken etter abort (kasting).

Transport av dyr som kaster tidligere i drektigheten enn de siste 10 %, må vurderes ut fra dyrets allmenntilstand.

Dyr i laktasjon

Hvis dyr i høylaktasjon skal transporteres til slakteri, må det skje på en tid på døgnet som gjør det mulig å avlive dyret innen dyret skulle vært melket neste gang. Alternativet er at dyret må melkes på slakteriet. Dyreholderen, transportøren og slakteriet må ha et samarbeid om dette for å sikre at det ikke går for lang tid mellom hver gang dyret blir melket. For eksempel kan dyreholderen melke dyret like før det blir hentet for å unngå at det går for lang tid uten at dyret melkes.

Ammende dyr (purker, ammekyr, sauer) må ikke transporteres til slakteri på en tid på døgnet som gjør at de må oppstalles før slakting. Dette er hovedregelen. Hvis melkeproduksjonen er så liten at dyret ikke er i fare for å lide som følge av melkespreng, kan dyret likevel oppstalles i kortere tid før slakting. Dette må vurderes i hvert tilfelle, og både dyreholderen, transportøren og slakteriet må samarbeide for å sikre at dyrenes velferd blir ivaretatt.

Blinde dyr

Dyr som ikke kan se, har ofte dårlig balanse, og det kan gjøre transporten til en stor belastning. Ofte vil dyrene legge seg ned under transport selv om ikke de andre dyrene legger seg. Da blir de mer utsatt for å bli tråkket på av andre dyr. Derfor skal blinde dyr vurderes strengt med hensyn til transport.

Dyr som nettopp er blitt blinde, skal ikke transporteres.

Andre blinde dyr kan noen ganger transporteres hvis forholdene legges til rette for det. Det er en betingelse at dyret får tid til og klarer å orientere seg under lasting og lossing. Det er vanligvis nødvendig at dyret transporteres i egen bingje på bilen, men noen ganger kan blinde dyr transporteres i samme bingje som et annet kjent dyr av samme art og som dyret går godt sammen med.

Når må dyr transporteres adskilt?

Forskriften forbyr å blande sammen enkelte typer dyr under transport fordi det øker faren for skade på dyrene.

Generelt gjelder det at dyr ikke må transporteres sammen dersom det gir stor risiko for at de kan komme til å skade hverandre, for eksempel fordi de er fiendtlig innstilt til hverandre eller fordi enkeltdyr er svekket og ikke kan hevde seg i en flokk.

Dyr med horn/gevir

Dyr med horn/gevir skal ikke transporteres sammen med dyr uten horn/gevir.

Regelen gjelder ikke for grupper av dyr som er vant til hverandre.

Dette unntaket gjelder likevel ikke for reinsdyr med store gevir. Slike dyr skal alltid transporteres adskilt fra andre dyr.

I noen tilfeller er det også nødvendig å transportere dyr med horn adskilt fra andre dyr med horn. Eksempler på dette er transport av skotsk høylandsfe som har svært lange og spisse horn, eller dominante telemarkskyr som hevder rang. Slike dyr kan skade hverandre dersom de transporteres sammen.

Skotsk høylandsfe trenger større plass enn andre dyr når de skal transporteres, og det er ofte nødvendig at slike dyr transporteres i egen bingje på bilen. I alle fall må de ikke transporteres i samme bingje som dyr som de ikke kjenner fra før.

Gevir i vekst (med bast) er følsomme, og man må ta særlige hensyn når slike dyr skal transporteres. Slik transport må skje svært varsomt og unngås dersom det finnes andre løsninger. Det er praktisk vanskelig å ta hensyn til enkeltdyr hvis det er mange dyr samlet, og derfor er det vanligvis ikke praktisk gjennomførbart å transportere et større antall rein med gevir i full vekst samlet. Geviret er særlig følsomt i perioden når det er i full vekst. På slutten av vekstperioden tåler geviret mer, selv om det fortsatt er bastbelagt.

Dyr av ulik størrelse eller alder

Dyr av betydelig forskjellig størrelse eller alder skal transporteres og håndteres adskilt.

Dyr skal som regel ikke transporteres sammen dersom det er mer enn 40 % størrelsesforskjell mellom dem. I praksis betyr dette for eksempel for storfe:

- En mindre NRF-ku på 480 kg kan transporteres i samme rom som en ku av kjøttferase på 800 kg ($800 \times 0,4 = 320$, $800 - 320 = 480$).
- En mellomkalv på 240 kg kan ikke transporteres sammen med dyr som er større enn 400 kg.

Det er også nødvendig å ta hensyn til dyrenes tilstand. De minste dyrene må være sterke og i god form hvis de skal transporteres sammen med dyr i øvre kategori.

Dyr av betydelig ulik størrelse kan likevel stå sammen hvis de er vant til hverandre, eller vil lide ved å være adskilt. Dette betyr at det for eksempel ikke er forbudt å transportere voksne søyer sammen med slaktelam. Betingelsene er at dyrene er vant til hverandre og at sammenblanding ikke er uforsvarlig av andre grunner. Slaktelam og voksne søyer fra ulike besetninger skal ikke blandes sammen dersom det er stor forskjell i størrelse.

Hunndyr kan transporteres sammen med avkom som dier.

Andre nyttige veiledningsdokumenter

Det finnes flere gode veiledere for vurdering av transportegnethet som er utarbeidet i andre land.

Her finner du slike veiledere for hest, storfe og svin

[Practical Guidelines to Assess Fitness for Transport of Pigs](#)

[Practical Guidelines to Assess Fitness for Transport of Equidae](#)

[Practical Guidelines to Assess Fitness for Transport of Adult Bovines](#)